

МЕЃУНАРОДЕН МОНЕТАРЕН ФОНД

Република Македонија – Консултации за Член IV, 2009 година

Завршна изјава

Скопје

27 октомври 2009

Во оваа изјава се презентирани наодите и главните препораки на мисијата на ММФ за проверка по Член 4 во 2009 година. Мисиите за Член 4 редовно се вршат во сите земји-членки на ММФ. Мисијата им се заблагодарува на властите за нивната срдечна гостопримливост и соработка.

Преглед

1. Економските и финансиските услови се подобрени во последните месеци, ризиците од нестабилност се намалени, и Македонија ја преброди глобалната криза подобро од најголем број земји во регионот. Макроекономските политики помогнаа во остварување на овој релативно добар резултат. Во исто време, и понатаму има ризици, кои произлегуваат главно од сè уште големиот дефицит на тековната сметка и од преостанатите неизвесности за состојбата и изгледите на глобалната економија и светските финансиски пазари. Со оглед на тоа, политиките треба и понатаму да бидат насочени кон намалување на ризиците.

Макроекономска и финансиска состојба

2. Мисијата очекува растот да се намали за 1 до 1,5 проценти оваа година. Ова е поповолен исход од претходно очекуваниот и претставува значително подобро остварување во споредба со најголем број земји од регионот. Подобрените резултати се должат делумно на подобрите глобални перспективи, како што стравот од понатамошна финансиска криза кај напредните економии се намали и се зголемија знаците за враќање на растот. Исто така, се рефлектира враќањето на довербата на потрошувачите и на инвеститорите во Македонија. Доказите за стабилизирање на економската активност се очигледни кај различни економски показатели, како што се индустриското производство, малопродажбата и даночните приходи. Инфлацијата се очекува да изнесува близу нула оваа година, потпомогната од намалените цени на производи и забавувањето на економската активност.

3. За 2010 година, мисијата очекува економскиот раст и понатаму да заздравува и да достигне 2 проценти. Ваквиот исход се заснова на умереното закрепнување на растот кој се очекува кај трговските партнери и подобрени услови за надворешно финансирање, како и на релативно здравата состојба во банкарскиот сектор во

Македонија. Меѓутоа, проекциите за 2010 година се предмет на невообичаено голема неизвесност поради дилемите за силата на глобалното закрепнување.

4. Мисијата очекува дефицитот на тековната сметка да се намали на 9½ проценти од БДП во 2009 година, во голема мера како резултат на помал трговски дефицит и на неодамнешното заживување на приватните трансфери. Девизните резерви, по достигнување на ниска граница од 1,2 милијарди евра во мај, се зголемија на околу 1,5 милијарди евра сега. Меѓутоа, голем дел од ова закрепнување се должи на еднократни фактори, вклучувајќи го издавањето на евробврзница во јули, повлекувањето на специјалните права на влечење во август, и на поволните сезонски движења. За 2010 година и на среден рок, мисијата очекува закрепнување на извозот, поддржан од повторниот раст кај трговските партнери и повторното зголемување на цените на металите од ниските нивоа во 2009 година. Во меѓувреме, порастот на увозот веројатно ќе остане воздржан како резултат на умерениот пораст на производството и кредитирањето во Македонија, како и на воздржаните фискални политики. Мисијата очекува дефицитот на тековната сметка да се намали на 8 проценти од БДП во 2010 година, а девизните резерви да останат приближно на моменталното ниво до крајот на годината.

5. Банкарскиот сектор почна од релативно цврста основа и добро ја преброди глобалната криза. И кризата и рецесијата во Македонија негативно влијаеа врз банките, изразено преку зголемување на нефункционални заеми, намалени добивки и наглиот пад кај новоодобрените кредити. Меѓутоа, адекватноста на капиталот се задржа на задоволително ниво, ликвидноста остана адекватна, а значителни притисоци беа избегнати. Овој поволен исход го рефлектира релативно малиот банкарски сектор и неговата зависност од домашни депозити наместо странски заеми за финансирање.

Ризици

6. Големиот дефицит на тековната сметка во Македонија, во услови на фиксен девизен курс, ја прави земјата зависна од постојано надворешно финансирање. Потфрлањето во очекуваното заздравување на извозната побарувачка, повторното намалување на цените на металите или поголемата од очекувано домашна побарувачка и увоз може да доведат до повторно продлабочување на дефицитот на тековната сметка, а финансиските приливи би можеле да бидат помали од очекуваните доколку глобалната финансиска состојба не се нормализира. Таквите состојби повторно би извршиле притисок врз девизните резерви и фиксниот девизен курс, исто така, ќе го оптовари банкарскиот сектор. Од позитивна гледна точка, брзиот напредок кон прием во ЕУ би ги подобрил можностите за странски инвестиции, што веројатно би ги намалило притисоците за надворешно финансирање, би ги зголемило девизните резерви и би го зајакнал фиксниот девизен курс.

Фискална политика

7. Мисијата оценува дека таргетите на дефицитот на консолидираниот буџет се 2,8 проценти од БДП во 2009 и 2,5 проценти од БДП во 2010 како што е соодветно имајќи ја предвид моменталната состојба. Овие дефицити се на нивоа кои ќе придонесат за поддршка на производството и вработеноста. Македонија има придобивки од ниските дефицити во последниве години и релативно ниското ниво на јавен долг, што обезбедува простор за поголем дефицит оваа година со цел да се ограничат кретењата во буџетот и да се поддржи растот без да се загрози одржливоста на нивото на задолженост. Мисијата ја поздравува заложбата на Владата да го оствари таргетот за 2009 година, дури и ако приходите се помали од оптимистичките нивоа предвидени во ребалансот на буџетот.

8. Владата се соочува со два клучни предизвици во фискалната област во 2010 година. Првиот, планираните намалувања на социјалните придонеси, што е пожелно од гледна точка на поттикнување на вработеноста и на инвестициите, ќе претставува оптоварување за буџетот. За ова ќе бидат потребни мерки за контролирање на расходите, особено во областа на платите и трансферите, со цел да се оствари таргетот за дефицитот, притоа обезбедувајќи доволно средства за јавни инвестиции за да се зголеми потенцијалот за долгорочен раст на економијата. Второ, Владата ќе треба да обезбеди финансирање на предвидениот дефицит. Домашните извори за финансирање се ограничени поради малиот домашен пазар на кој може да се задолжи државата, а домашното задолжување, исто така, би го намалил просторот на банките за обезбедување кредити за приватниот сектор („истиснување“). Надворешното финансирање од банки за развој и билатерални донатори ќе обезбеди драгоцената поддршка. Исто така, може да биде потребно надворешно финансирање од приватни пазари, под услов пазарните услови да се задоволително поволни.

9. На среден рок, мисијата препорачува фискалниот дефицит да се сведе под 1,5 процент од БДП. Ова ќе обезбеди индикаторите на долг да останат ниски и да обезбедат заштита од идни ризици. Релативно нискиот дефицит, исто така, ќе обезбеди поголема флексибилност и ќе ја намали потребата за намалување на расходите во текот на идни падови.

Монетарна политика и финансиска стабилност

10. Народна банка на Република Македонија реагираше на големите и брзи загуби на девизни резерви во текот на минатата година со зголемување на каматните стапки и со воведување построги услови за девизни резерви и ликвидност. Ваквиот одговор беше во согласност со целите на НБРМ за заштита на фиксниот девизен курс и помогна во задржување на губењето девизни резерви. Според мисијата, а во контекст на сè уште високото ниво на надворешен ризик и потребата за понатамошно зголемување на заштитата на девизни резерви, сè уште е рано да се започне со олабавување на монетарната политика.

11. Квалитетот на банкарската супервизија и регулатива придонесе за стабилноста на банкарскиот сектор. Во врска со ова, редовните теренски проверки на кредитните портфолија на банките и ригорозните стрес-тестови одиграа важна улога. Мисијата го поздравува напредокот во спроведувањето аранжмани за координација на кризата и ги поттикнува властите да преземат понатамошни чекори за да обезбедат дека се воспоставени соодветни инструменти како одговор на идните притисоци во банкарскиот сектор. Ова вклучува недвосмислено овластување за интервенирање кај банките кои се соочуваат со проблеми и механизми за да ѝ се овозможи на НБРМ да обезбеди сеопфатна поддршка на ликвидноста на банките во случај на идна банкарска криза. Мисијата, исто така, го поздравува воспоставувањето на тело за супервизија на осигурување и ги поттикнува властите брзо да постапуваат во насока на негово целосно функционирање.